

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань

з курсу

«ОБЛІК У БАНКАХ»

*(для студентів 5 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки до виконання практичних завдань з курсу «ОБЛІК У БАНКАХ» (для студентів 5 курсу заочної форми навчання напрямку підготовки 6.030509 «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. Ф. Петрова, С. С. Родченко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 44 с.

Укладачі: доц., к.е.н. В. Ф. Петрова
асистент С. С. Родченко

*Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства,
протокол № 1 від 30.08.2010 року.*

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Зміст курсу.....	5
Рекомендації щодо використання методичних вказівок.....	16
Заняття 1.....	17
Заняття 2.....	21
Заняття 3.....	25
Заняття 4.....	27
Питання для перевірки знань.....	30
Список використаних джерел.....	36
Термінологічний словник.....	37

ПЕРЕДМОВА

У сучасному економічному житті країни підвищується роль комерційних банків, їх діяльність багатогранна, вона, по суті, охоплює всі сфери життя суспільства.

Характер банківських операцій визначає форму обліково-операційної роботи банку. Виходячи з цього існує нерозривний взаємозв'язок між операційною роботою і бухгалтерським обліком банків.

Предметом бухгалтерського обліку в банках є власні і залучені кошти й операції з їх розміщення в активах кредитного й інвестиційного портфелів, основних засобах і нематеріальних активах, а також на рахунках грошових коштів у касі та банках. З метою їх обліку для всіх українських банків установлені єдині форми й методи, що закріплені як систематизація об'єктів обліку в Плані рахунків, затвердженому Національним банком України.

Представлені завдання для практичної роботи розроблені відповідно до робочої програми з дисципліни.

Мета виконання цих задач полягає в тому, щоб закріпити знання, одержані під час лекційних і самостійних занять, оволодіти навичками проведення фінансових розрахунків.

Здійснення роботи передбачено в такій послідовності:

- засвоєння основних питань з теми за рекомендованою літературою і конспектами лекцій;
- ознайомлення з завданням і визначення методики розрахунків;
- здійснення розрахунків;
- аналіз результатів, складення висновків і пропозицій.

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Загальні теоретичні засади й принципи бухгалтерського обліку в банках

1. Загальні теоретичні засади й принципи бухгалтерського обліку в банках.
2. Система бухгалтерського обліку в банку та її складові: підсистема фінансового обліку; підсистема управлінського обліку; підсистема податкових розрахунків.
3. Організація та забезпечення операційної діяльності в банках.
4. Первинні документи, реєстри синтетичного й аналітичного обліку.
5. Характеристика й особливості побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банках.
6. Необхідність запровадження коррахунків та їх використання під час обліку операцій за принципами оцінки й обачливості.

Характеристика банківської системи України. Види банківських операцій. Активні і пасивні операції комерційних банків.

Предмет і метод бухгалтерського обліку. Характеристика елементів методу. Передумови й необхідність поділу бухгалтерського обліку на фінансовий і управлінський. Значення і методика податкового обліку в системі комерційних банків.

Бухгалтерські документи (клієнтські, внутрішньобанківські) й реєстри бухгалтерського обліку. Їх характеристика; документообіг.

Особливості побудови Плану рахунків: мультивалютність, подвійний запис операцій за позабалансовими рахунками, нові вимоги до аналітичних рахунків, наявність управлінського обліку. Принципи побудови Плану рахунків: безперервність діяльності; стабільність правил бухгалтерського обліку; обачливість; нарахування доходів і видатків; дата операції; окреме відображення

активів і пасивів; прийнятність вхідного балансу; перевага змісту над формою; оцінка; відкритість; консолідація, суттєвість.

Класифікація рахунків у Плані рахунків за видами контрагентів, характером операцій і ступенем зниження ліквідності.

Ведення синтетичного обліку за балансовими рахунками. Формування інформації про операції, що їх виконує банк за цими рахунками, і відображення результатів операцій за залишками на синтетичних балансових рахунках у фінансовій звітності.

Структура класів Плану рахунків: рахунки I -IV порядку. Логічні схеми взаємозв'язку між рахунками груп окремих розділів.

Поняття контррахунків і їх характеристика.

Характеристика позабалансових рахунків класу 9; особливості обліку операцій за системою подвійного запису за цими рахунками. Порядок визначення позабалансових рахунків (активний або пасивний).

Характеристика аналітичного обліку як підсистеми бухгалтерського обліку, що деталізує інформацію про кожного контрагента й кожну операцію. Значення параметрів аналітичного обліку для формування фінансової та статистичної звітності. Обов'язкові і необов'язкові параметри. Поділ параметрів аналітичного обліку залежно від сфери застосування на такі види: контрагенти (клієнти), документи, договори й безпосередньо аналітичні рахунки. Поділ обов'язкових параметрів на загальні й спеціальні. Формування номера аналітичного рахунка й нумерація рахунків доходу бюджету.

Тема 2. Облік капіталу банку

1. Характеристика банківської системи України.
2. Процедура державної реєстрації банку.
3. Облікова процедура реєстрації банку й змін до статутного капіталу.
4. Облік власних акцій, викуплених у акціонерів.
5. Облік інших складових капіталу банку.

Характеристика капіталу комерційного банку як залишкового інтересу банку в активах за вирахуванням зобов'язань.

Структура балансових рахунків класу 5 Плану рахунків «Капітал банку».

Порядок обліку операцій під час формування статутного капіталу до реєстрації комерційного банку за тимчасовим рахунком у територіальному управлінні Національного банку. Облік сум несплаченого і сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку, облік операцій щодо розрахунків з акціонерами за несплатим статутним капіталом. Бухгалтерський облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій.

Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації.

Облік внесків за зареєстрованими змінами до статутного капіталу. Бухгалтерський облік операцій, пов'язаних з нарахуванням дивідендів і розрахунками з акціонерами (засновниками). Відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку фінансового результату поточного року та його розподілу. Облік операцій з формування фондів комерційного банку за рахунок нерозподіленого прибутку.

Тема 3. Облік доходів і витрат банку

1. Класифікація доходів і витрат банку й відображення класифікаційних груп у Плані рахунків бухгалтерського обліку банків.
2. Облік доходів і витрат на основі базових принципів МСБО.
3. Правила обліку доходів (витрат).
4. Облік формування резервів під заборгованість за нарахованими доходами.
5. Облік часткового або повного погашення боржником заборгованості за нарахованими доходами.
6. Податковий облік у банках.
7. Порядок закриття рахунків доходів і витрат. Визначення фінансового результату діяльності банку.

Структура класів 6 і 7 («Доходи» і «Витрати») Плану рахунків. Класифікація доходів і витрат банку.

Принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат банку (нарахування, відповідності, обережності).

Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат). Облік операцій за рахунками «Доходи майбутніх періодів» (3600) і «Витрати майбутніх періодів» (3500).

Правила обліку доходів і витрат за методом нарахування і відображення результатів у системі фінансового обліку й у фінансовій звітності. Облік прострочених нарахованих доходів. Облік сумнівної заборгованості за нарахованими доходами. Облік формування спеціального резерву під заборгованість за нарахованими доходами. Облік списання сумнівної заборгованості за рахунок резервів. Порядок визнання витрат у системі фінансового обліку. Зміст податкового обліку. Способи ведення обліку валових доходів і валових витрат: позасистемно; на балансових рахунках; на позабалансових рахунках.

Порядок закриття рахунків доходів (витрат) і підрахунок фінансових результатів поточного року, облік нарахування, сплати податку на прибуток і розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. Відображення зазначених операцій в системі фінансового й податкового обліку.

Тема 4. Облік касових операцій

1. Організація ведення касових операцій в банках.
2. Порядок забезпечення та облік операцій з підкріплення банків готівкою.
3. Касові операції банків з клієнтами й методика бухгалтерського обліку.

Загальні положення Інструкції про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України (затверджена постановою Правління (далі — ПП) НБУ від 19.02.01 № 69). Порядок підготовки та розроблення прогнозів касових оборотів, розгляд і затвердження заявок-розрахунків клієнтів для встановлення лімітів залишку готівки в касі.

Основні нормативні документи, що регламентують організацію емісійно-касової роботи в установах банків.

Порядок здійснення касових операцій в прибуткових і видаткових касах. Облік операцій, що провадять вечірні каси й каси перерахунку. Порядок роботи кас банків при підприємствах і організаціях. Обробка, формування і пакування грошових білетів, монет і валютних цінностей. Організація резервних фондів Національного банку України.

Порядок підкріплення операційних кас установ банку під час роботи через консолідований кореспондентський рахунок. Інкасація грошової виручки інкасаторами банків. Облік даних операцій.

Порядок закриття операційної каси банків.

Тема 5. Облік розрахункових операцій

1. Відкриття банками рахунків клієнтів і використання коштів за цими рахунками.
2. Облік безготівкових розрахунків у банку.
3. Облік операцій з застосуванням платіжних карток.

Зміст Інструкції про міжбанківські розрахунки в Україні. Характеристика міжбанківських розрахунків. Порядок відкриття кореспондентських рахунків банкам (філіям) у територіальних управліннях Національного банку. Перелік документів, що подають до територіального управління НБУ.

Відкриття і ведення рахунків лоро і ностро. Механізм дії прямих кореспондентських рахунків між банками.

Перелік бухгалтерських операцій і механізм здійснення міжбанківських розрахунків через СЕП.

Загальні положення Інструкції про відкриття банками рахунків у національній і іноземній валюті (затверджена ПП НБУ 18.12.98). Характеристика рахунків, що відкривають клієнтам у комерційних банках: поточні, депозитні (вкладні) в національній і іноземній валюті, поточні бюджетні в національній валюті України. Перелік документів, що подаються до банку для відкриття рахунків. Особливості відкриття рахунків у національній валюті фізичним особам: розрахункові та вкладні рахунки громадян.

Загальні положення Інструкції про безготівкові розрахунки в країні в національній валюті (затверджена ПП НБУ від 21.01 04 № 22).

Правила використання під час здійснення розрахункових операцій платіжних інструментів у формі: меморіального ордера; платіжного доручення; платіжної вимоги; розрахункового чека; акредитива.

Загальні правила документообігу. Проведення розрахунків у системі електронних платежів «клієнт — банк».

Тема 6. Облік операцій з кредитування

1. Відображення класифікаційних груп видів кредитів у плані рахунків бухгалтерського обліку в банках.
2. Облік основної суми заборгованості за етапами здійснення кредитного процесу.
3. Порядок відображення в обліку операцій овердрафт, репо та факторингу.
4. Облік простроченої і сумнівної кредитної заборгованості.
5. Облік формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.
6. Облік операцій з нарахування і сплати процентних доходів (витрат) за кредитними операціями.
7. Облік операцій з повернення раніше списаної безнадійної заборгованості за основним кредитним боргом і нарахованими процентними доходами.
8. Облік позабалансових зобов'язань з кредитування.
9. Облік комісійних доходів (витрат) за кредитними операціями.

Класифікація кредитних операцій банку. Порядок визнання кредиту на балансових і позабалансових рахунках. Зміст і положення кредитної угоди, яка визначає умови кредитування. Зміст облікової процедури за кредитною операцією: відкриття аналітичних рахунків (загальні й спеціальні параметри); облік номіналу кредиту; облік простроченої кредитної заборгованості; облік сумнівної кредитної заборгованості. Відображення зазначених елементів облікової процедури за рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку. Облік формування і використання резервів під можливі втрати за кредитними операціями. Облік безнадійної кредитної заборгованості й процедури її списання з балансу банку за рахунок резерву під нестандартну кредитну заборгованість.

Облік операцій з часткового (повного) погашення раніше списаної безнадійної кредитної заборгованості. Призначення рахунків групи 671 «Повернення списаних активів» у частині виданих кредитів. Облік операцій з нарахування доходів, облікування прострочених і сумнівних нарахованих доходів. Облік операцій з формування і використання резервів під заборгованість за нарахованими доходами. Використання позабалансових рахунків у процедурі нарахування процентних доходів.

Особливості обліку кредитних операцій овердрафт, РЕПО, урахування векселів, за факторинговими операціями.

Тема 7. Облік депозитних операцій банку

1. Правила ведення депозитних операцій в банках України.
2. Облік залучених вкладів (депозитів) у банку.
3. Облік розміщених вкладів (депозитів) на міжбанківському ринку.
4. Облік нарахованих і сплачених доходів і витрат за вкладними (депозитними) операціями.
5. Бухгалтерський облік коштів, залучених за ощадними (депозитними) сертифікатами.

Характеристика груп балансових і позабалансових рахунків для фінансового обліку залучення (розміщення) депозитів, сплати витрат і отримання доходу за ними.

Класифікація депозитів за економічним змістом і строками використання коштів. Активні і пасивні депозитні операції і відображення результатів їх проведення у фінансовій звітності.

Облік номіналу депозиту. Вплив методу виплати відсотків (за період або на період) на облік номіналу депозиту.

Облік процентних витрат. Розрахунок нарахованих відсотків за простою (номінальною) або складною (ефективною) відсотковою ставкою.

Зміст облікової політики банку щодо використання методу нарахування відсотків за депозитними операціями.

Облік операцій з погашення депозиту.

Тема 8. Облік операцій банку з цінними паперами

1. Загальні підходи до оцінки й класифікації цінних паперів (ЦП), що обліковуються в банківському портфелі.
2. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.
3. Облік цінних паперів у портфелі банку до погашення.
4. Облік інвестицій в асоційовані й дочірні компанії.

Загальні положення Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України (затверджена ПП НБУ від 20.08.03 № 355). Класифікація цінних паперів за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком і цінні папери з невизначеним прибутком. Форми випуску цінних паперів. Структура балансових і позабалансових рахунків для фінансового обліку операцій з розміщення, обігу, сплати доходу й погашення власних і придбаних цінних паперів.

Облік цінних паперів у торговому портфелі банку на момент їх придбання. Облік операцій переоцінки вартості цінних паперів у торговому портфелі до справедливої вартості.

Облік операцій переведення цінних паперів з торгового портфеля банку до портфеля на продаж. Облік реалізації (продажу) цінних паперів з торгового портфеля банку.

Особливості обліку цінних паперів у портфелі банку на продаж (облік акцій і боргових цінних паперів). Облік переоцінки на дату балансу цінних паперів портфеля на продаж, які обліковуються за справедливою вартістю. Облік втрат банку від зменшення корисності цінних паперів і формування резервів. Облік операцій переведення цінних паперів з портфеля на продаж до

торгового портфеля. Облік реалізації (продажу) цінних паперів з портфеля на продаж.

Особливості обліку цінних паперів у портфелі банку до погашення. Облік погашення цінних паперів у портфелі до погашення. Облік формування і використання резервів під заборгованість за нарахованими доходами за цінними паперами.

Особливості обліку інвестицій в асоційовані й дочірні компанії. Відображення в бухгалтерському обліку частки банку в чистому прибутку (збитку) об'єкта інвестування і в змінах власного капіталу. Облік операцій з реалізації інвестицій в асоційовані й дочірні компанії.

Облік комісійних операцій з цінними паперами. Облік операцій з купівлі цінних паперів за дорученням клієнта і з їх продажу. Облік інкасування векселів, їх доміциляції. Облік боргових цінних паперів власної емісії. Облік операцій з цінними паперами за позабалансовими рахунками.

Тема 9. Облік операцій банку в іноземній валюті

1. Вплив мультивалютного принципу побудови плану рахунків бухгалтерського обліку на облікову процедуру банків за операціями в іноземній валюті.

2. Облік операцій в іноземній валюті на дату операції.

3. Валютна позиція банку і її врахування в бухгалтерських записах за операціями в іноземній валюті.

4. Методика обліку операцій з купівлі – продажу іноземної валюти для власних потреб банку на дату розрахунку.

5. Облік операцій з купівлі – продажу іноземної валюти за гривні за дорученням клієнтів на дату розрахунку.

6. Відображення в бухгалтерському обліку переоцінки активів і зобов'язань у іноземній валюті.

Характеристика операцій в іноземній валюті, здійснюваних банками, та їх типи. Ідентифікація операцій за параметрами аналітичного обліку.

Валютна позиція банку за окремими видами валют і її врахування в системі бухгалтерського обліку при здійсненні обмінних операцій в іноземній валюті. Типи операцій, що впливають на розмір відкритої валютної позиції банку.

Бухгалтерський облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті. Особливості обліку операцій купівлі однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту. Облік доходів (витрат) за операціями, що здійснені в іноземній валюті. Облік результатів за обмінними операціями. Коригування статей балансу в разі зміни валютних курсів. Відображення результатів коригування в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Зв'язок між операціями в іноземній і національній валюті через рахунки 3800 та 3801 і порядок їх згортання під час складання фінансової звітності.

Облік операцій з придбання (продажу) іноземної валюти за дорученням клієнтів на міжбанківському валютному ринку і за рахунок ліміту власної валютної позиції банку. Облік операцій з кредитування в іноземній валюті, нарахування процентних доходів і формування резервів під можливі втрати банку через непогашення кредитної заборгованості й нарахованих відсотків, що обліковуються в іноземній валюті.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК

для проведення практичних занять з дисципліни «Облік у банках»

Методичні вказівки є необхідним доповненням до курсу лекцій з дисципліни «Облік у банках». Наведені в них завдання поглиблюють і закріплюють знання з обліку в банках.

Студенти, користуючись цими методичними вказівками, розглядають рекомендації до виконання практичних завдань, складають і розв'язують задачі, а головне набувають навиків самостійної роботи з обліку в банках.

Основне завдання, яке ставилося при підготовці цих методичних вказівок, - надання студенту довідкової, методичної і практичної інформації з питань змісту, обґрунтування і формування інформації з обліку в банках.

На практичному занятті студенту, який працює з методичними вказівками, треба дотримуватися таких порад:

- не намагатися виконувати завдання, попередньо не опрацювавши лекційний матеріал;
- приступаючи до виконання завдання, переконатися, що Ви зрозуміли його умову й з'ясували мету й кінцеві результати, до яких необхідно дійти;
- у кожному завданні намагайтеся знайти елемент нового, що раніше Вам не було відомо;
- щоразу коротко записуйте умову завдання і хід його виконання.

При вивченні курсу “Облік у банках” навчальним планом передбачено 8 акад. години, які розподілені на чотири заняття за чотирма темами.

Заняття 1

Загальні теоретичні засади й принципи бухгалтерського обліку в банках

Мета заняття: Формування в студентів розуміння загальних принципів і системології побудови системи бухгалтерського обліку в банках.

2 години.

№	Навчальне питання	Час, хвилин	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	10	Доведення
2	Обговорення питання: характеристика й особливості побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банку.	15	Дискусія
3	Обговорення питання: необхідність впровадження контррахунків і їх використання під час обліку операцій за принципами оцінки й обачливості.	15	Дискусія
4	Розв'язання практичних задач	25	Робота із задачами
5	Виконання тестових завдань	15	Робота з тестами
6	Підведення підсумку занять	10	Доведення

Проблеми для дискусії

1. Необхідність і зміст програми реформування бухгалтерського обліку в банках.
2. Система бухгалтерського обліку в банках і її складові: підсистема фінансового обліку; підсистема управлінського обліку; підсистема податкових розрахунків.
3. Організація і забезпечення операційної діяльності в банках.
4. Первинні документи, реєстри синтетичного й аналітичного обліку.
5. Характеристика й особливості побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банках.
6. Необхідність запровадження контррахунків і їх використання під час обліку операцій за принципами оцінки й обачливості.

Практичні завдання

Завдання 1

Визначити сутність господарської операції, зміст якої узагальнює бухгалтерське проведення:

1.	Д-т 1200	К-т 2600
2.	Д-т 2600	К-т 1200
3.	Д-т 2600	К-т 2600
4.	Д-т 1001	К-т 2600
5.	Д-т 1200	К-т 1600
6.	Д-т 1600	К-т 1200
7.	Д-т 1500	К-т 1200
8.	Д-т 2600	К-т 1001
9.	Д-т 7703	К-т 1490
10.	Д-т 7702	К-т 2400

Завдання 2

Скласти бухгалтерське проведення за змістом господарської операції банку:

1. На користь клієнта банку – суб'єкта господарювання - надійшли кошти від покупця, рахунок якого обслуговується в цьому самому банку.
2. Клієнт банку - суб'єкт господарювання – здав до каси банку торгову виручку, яка підлягає зарахуванню на поточний рахунок.
3. Проведено міжбанківські розрахунки за платіжним дорученням клієнта.
4. На користь клієнта банку – суб'єкта господарювання – надійшли кошти від покупця, рахунок якого обслуговується в іншому банку.
5. Банк А поповнив рахунок ностро, відкритий в іншому банку.
6. На коррахунок НБУ Банку А надійшли кошти, що підлягають зарахуванню на рахунок лоро банку Б.
7. За дорученням власника списано кошти з його рахунка лоро.
8. Сформовано резерв під зменшення корисності боргових цінних паперів, що рефінансуються НБУ, в портфелі банку на продаж.
9. Сформовано резерв під нестандартну заборгованість за кредитами, що надані клієнтам.
10. Видано готівку з каси банку за чеком суб'єкта господарювання.

Завдання 3

Скласти фундаментально – облікову модель на основі залишків за статтями балансу і указати номери балансових рахунків, призначених для обліку, наведених у табл. даних.

Таблиця.

№ з/п	Стаття балансу	Сума, грн.
1	Кредиторська заборгованість банку з заробітної плати	100000
2	Кошти на рахунках “Кошти на вимогу суб’єктів господарювання”	500000
3	Кредити, надані іншим банкам	3000000
4	Вклади населення	6000000
5	Статутний капітал банку	20000000
6	Банкноти й монети в касі банку	40000
7	Строкові вклади (депозити) інших банків	700000
8	Непокриті збитки минулих років	5000
9	Основні засоби	9000000
10	Кредити, надані фізичним особам	60000
11	Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках	20000
12	Цінні папери власного боргу	3000
13	Портфель цінних паперів банку	15000000
14	Дебіторська заборгованість банку	178000

Заняття 2

Облік касових операцій

Мета заняття: Формування в студентів знань і практичних навичок з методики обліку касових операцій банку.

2 години.

№	Навчальне питання	Час, хвилин	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	10	Доведення
2	Обговорення питання: порядок забезпечення і облік операцій з підкріплення банків готівкою.	10	Дискусія
3	Обговорення питання: касові операції банків з клієнтами й методика бухгалтерського обліку.	20	Дискусія
4	Виконання практичних завдань.	25	Робота із завданнями.
5	Виконання тестових завдань	15	Робота з тестами
6	Підведення підсумку занять	10	Доведення

Проблеми для дискусії

1. Організація ведення касових операцій в банках.
2. Порядок забезпечення і облік операцій з підкріплення банків готівкою.
3. Касові операції банків з клієнтами й методика бухгалтерського обліку.

Практичні завдання

Завдання 1

У “Приватбанку” були проведені такі операції з підкріплення операційної каси готівкою з іншого банку – “Вабанку”:

- проведення розрахунків за готівку;
- доставка готівки власними засобами банку;
- доставка готівки через апарат інкасації банку, що продає готівку.

Скласти бухгалтерські проведення за змістом господарських операцій.

Завдання 2

1. Скласти бухгалтерські проведення за операціями (перелік операцій наведено в табл.).

2. Визначити залишок готівки в касі на кінець дня (залишок на початок дня 50000 грн.).

Таблиця - Перелік операцій, що були проведені в касі банку

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.
1	До каси банку за заявою на переказ готівки оприбутковано торгову виручку, що здана клієнтом МП “Дарина”.	6000
2	З каси банку за чеком видано готівку клієнту МП “Дарина” для виплати зарплати працівникам.	20000
3	Фізичними особами готівкою внесено кошти на поповнення депозитних вкладів: а) терміном 6 місяців; б) терміном 2 роки.	1000 500
4	Видано готівку: а) заробітну плату працівникам банку; б) аванс на відрядження.	30000 500
5	Сплачено банку-кореспонденту з рахунка ностро за придбання в нього готівки.	15000
6	Отриману готівку оприбутковано до каси банку.	15000
7	З каси виданий готівкою короткостроковий кредит фізичній особі на поточні потреби.	21000
8	За результатами ревізії каси банку виявлено нестачу готівки.	60

Завдання 3

1. Скласти бухгалтерські проведення за операціями, наведеними в табл.
2. Виконати потрібні розрахунки.

Таблиця - Перелік операцій, що були проведені в касі банку.

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.
1	До каси банку здано клієнтом (торговельним АТ) виручку, яку належить зарахувати на його поточний рахунок.	30000
2	Згідно з депозитним договором фізичною особою здійснено внесок на депозит строком 6 міс. під 14% річних.	500
3	Готівкою до каси клієнтом сплачено на користь банку комісійну винагороду за розрахунково-касове обслуговування його рахунку.	120
4	До каси банку оприбутковано готівку обмінних пунктів.	800
5	Нараховано відсотки за депозитним вкладом, оформленим за умовою операції №2, метод нарахування відсотків 30/360.	?
6	Інкасовану грошову виручку зараховано на рахунок клієнта (торговельне АТ) з інкасаторських сумок, без попереднього перерахунку.	1000
7	Готівкою до каси банку погашено фізичною особою заборгованість: а) за короткостроковою позичкою на поточні потреби; б) за відсотками, нарахованими за цим кредитом.	600 100

Заняття 3

Облік розрахункових операцій банку.

Мета заняття: Формування в студентів знань і практичних навичок з методики обліку розрахункових операцій банку.

2 години.

№	Навчальне питання	Час, хвилин	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	10	Доведення
2	Обговорення питання: облік безготівкових розрахунків у банку.	10	Дискусія
3	Обговорення питання: облік операцій з застосуванням платіжних карток.	20	Дискусія
4	Виконання практичних завдань.	25	Робота з завданнями.
5	Виконання тестових завдань	15	Робота з тестами
6	Підведення підсумку занять	10	Доведення

Проблеми для дискусії

1. Відкриття банками рахунків клієнтів і використання коштів за цими рахунками.
2. Облік безготівкових розрахунків у банку.
3. Облік операцій з застосуванням платіжних карток.

Практичні завдання

Завдання 1

Для фізичної особи в “Західкомбанку” відкривають картрахунок і видають платіжну картку на суму 5000 грн. Гроші вносять готівкою через

банк-агент “Форум”. Фізична особа зняла в одному з банкоматів з картрахунка 600 грн.

Провести всі названі операції, в тому числі між банком-агентом і банком-емітентом платіжної картки, в бухгалтерському обліку.

Завдання 2

АКБ “Авторитет” прийняв до сплати від АТ “Тиса ” платіжне доручення №16 на суму 5600 грн. за сировину, отриману від міжміського постачальника.

Необхідно зробити бухгалтерські записи за завданням.

Завдання 3

Завод “Укркабель” звернувся до банку з проханням видати чекову книжку на 80000 грн. для розрахунків з постачальниками сировини. Коштів на розрахунковому рахунку достатньо. 05.10 власник чекової книжки пред’явив до сплати чек на суму 3400 грн.

1. Який строк дії чекової книжки?
2. Який строк дії чека?
3. Чи є в разі розрахунків чеками гарантія платежу?
4. Як поведеться банк з заявою заводу “Укркабель” на купівлю чекової книжки?
5. Здійснити облік видачі заводу чекової книжки.

Завдання 4

АКБ “Антарес” зарахував на рахунок бенефіціара платіж у сумі 1200 грн. з відкритого в ньому непокритого акредитива.

Зробити необхідні бухгалтерські записи щодо відкриття непокритого акредитива в даному банку. Як провести в обліку повернення суми за непокритий акредитив заявником?

Завдання 5

Від АТ “Тиса” до відділення банку надійшла заява на виставлення з його рахунка покритого акредитива для розрахунків з заводом “Торгмаш” (м. Вінниця) за обладнання на суму 56890 грн.

Зробити бухгалтерські записи щодо відкриття акредитива в банку-емітенті, перерахунку коштів у виконуючий банк. Пояснити процедуру розрахунку акредитивами.

Заняття 4

Облік операцій з кредитування

Мета заняття: Формування в студентів знань і практичних навичок з методики обліку кредитних операцій банку.

2 години.

№	Навчальне питання	Час, хвилин	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	10	Доведення
2	Обговорення питання: облік основної суми заборгованості за етапами здійснення кредитного процесу.	10	Дискусія
3	Обговорення питання: облік комісійних доходів (витрат) за кредитними операціями.	20	Дискусія
4	Виконання практичних завдань.	25	Робота з завданнями.
5	Виконання тестових завдань	15	Робота з тестами
6	Підведення підсумку занять	10	Доведення

Проблеми для дискусії

1. Відображення класифікаційних груп видів кредитів у плані рахунків бухгалтерського обліку в банках.
2. Облік основної суми заборгованості за етапами здійснення кредитного процесу.
3. Порядок відображення в обліку операцій овердрафт, репо й факторингу.
4. Облік простроченої і сумнівної кредитної заборгованості.
5. Облік формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.
6. Облік операцій з нарахування і сплати процентних доходів (витрат) за кредитними операціями.
7. Облік операцій з повернення раніше списаної безнадійної заборгованості за основним кредитним боргом і нарахованими процентними доходами.
8. Облік позабалансових зобов'язань з кредитування.
9. Облік комісійних доходів (витрат) за кредитними операціями.

Практичні завдання

Завдання 1

1 квітня 2006р. банком укладено кредитну угоду з іншим банком на отримання короткострокового кредиту в розмірі 3000000 грн. строком на 2 міс. за ставкою 20% річних, база нарахування факт/360. Комісійні витрати на кредитне обслуговування – 0,01% від суми кредиту. Повернення кредиту й відсотків за ним передбачено після закінчення строку дії кредитної угоди.

Визначити суму щомісяця зараховуваних процентних витрат за отриманим кредитом і відобразити бухгалтерськими проведеннями всі проведені операції.

Завдання 2

Банк надав короткостроковий беззаставний кредит фізичній особі на поточні потреби строком з 1.10.05 по 31.12.05 у сумі 10000 грн. під 10% річних (розрахунок процентного доходу відбувається методом факт/факт). За жовтень клієнт розраховувався за нарахованими відсотками своєчасно. Далі відсотки не сплачувались, а суму кредиту своєчасно не повернуто. Коли сума кредиту й несплачені відсотки було визнано безнадійною заборгованістю, клієнт погасив їх цілком 01.02.06.

Відобразити бухгалтерськими проведеннями зміст наведених операцій і зробити необхідні розрахунки.

Завдання 3

9 січня банк «Київ» надав короткостроковий кредит суб'єкту господарювання на поточні потреби в сумі 50000 грн. строком на 3 міс. під 25% річних, база нарахування – 30/360. Згідно з кредитною угодою відсотки за кредитом утримано наперед.

Відобразити зміст зазначених операцій в системі бухгалтерського обліку і провести необхідні розрахунки.

Питання для перевірки знань

1. Предмет і метод бухгалтерського обліку в банках.
2. Необхідність і зміст програми реформування бухгалтерського обліку в банках.
3. Система бухгалтерського обліку в банках, її складники: підсистема фінансового обліку; підсистема управлінського обліку; підсистема податкових розрахунків.
4. Основні принципи МСБО і їх застосування в обліковій практиці українських банків.
5. Зміст, положення, норми й правила облікової політики банку.
6. Основні риси бухгалтерського балансу банку.
7. Характеристика й особливості побудови Плану рахунків бухгалтерського обліку в банках.
8. Номенклатура рахунків позабалансового обліку й механізм подвійного запису на позабалансових рахунках банку.
9. Необхідність запровадження контррахунків і їх використання в обліку операцій за принципами оцінки й обачності.
10. Логічні схеми взаємозв'язку груп окремих розділів Плану рахунків банку.
11. Характеристика й особливості синтетичного й аналітичного обліку в банках.
12. Формування номера аналітичного рахунку в банках.
13. Класифікація банківських документів.
14. Структура банківської системи України.
15. Склад капіталу банку і відображення його елементів за класом 5 Плану рахунків бухгалтерського обліку банків.
16. Характеристика рахунків, призначених для обліку капіталу банку.
17. Облік сум несплаченого і сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку.

18. Особливості записів за конрпасивними рахунками в процесі обліку капіталу банку.

19. Облік операцій з акціями власної емісії в процесі державної реєстрації банку.

20. Визначення емісійних різниць і приклади їх обліку в банку.

21. Облік розрахунків з акціонерами за несплаченим статутним капіталом.

22. Облік операцій з нарахування дивідендів і розрахунків з акціонерами.

23. Облік операцій викупу власних акцій банку, що перебувають у власності акціонерів (викуп, розміщення, анулювання).

24. Дати визначення економічних категорій: «доходи», «витрати», «прибуток», «збиток».

25. Характеристика доходів і витрат банку.

26. Навести класифікаційні групи доходів (витрат) банку.

27. Відображення класифікаційних груп доходів (витрат) у Плані рахунків банку.

28. Пояснити дію принципів МСБО: нарахування, відповідності, обачності у відображенні в підсистемі фінансового обліку доходів (витрат).

29. Правила обліку доходів банку (облік їх нарахування, облік прострочених нарахованих доходів, облік сумнівних нарахованих доходів). За кожним правилом навести потрібну кореспонденцію рахунків.

30. Правила обліку витрат банку. Навести приклади кореспонденції рахунків.

31. Облік процентних доходів і витрат банку.

32. Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат) банку.

33. Облік комісійних доходів і витрат банку.

34. Облік витрат на утримання персоналу банку.

35. Облік операцій за рахунками «Доходи майбутніх періодів» і «Витрати майбутніх періодів».
36. Облік нарахування спеціального резерву під прострочені й сумнівні нараховані доходи.
37. Облік часткового або повного погашення контрагентами заборгованості за нарахованими доходами, списаної з балансу за рахунок резервів.
38. Порядок визнання витрат у підсистемі фінансового обліку.
39. Податковий облік у банках і способи й організація його ведення.
40. Облік процедури згортання доходів і витрат банку.
41. Відображення в системі рахунків фінансового результату діяльності банку.
42. Облік нарахування і сплати податку на прибуток.
43. Дати визначення і характеристику поняттям «відстрочені податкові активи» і «відстрочені податкові зобов'язання».
44. Назвіть рахунки, що використовують для обліку касових операцій, їх характеристика.
45. Облік операцій каси з приймання готівки.
46. Облік операцій, що виконують у післяопераційний час.
47. Облік операцій видаткових кас.
48. Облік операцій з підкріплення операційної каси банку.
49. Організація і нормативно-правове забезпечення ведення касових операцій в банках України.
50. Облік внутрішньобанківських операцій банків з використанням готівки
51. Облік операцій з банківським металами.
52. Відкриття банками рахунків клієнтів і використання коштів за ними.
53. Облік розрахунків з застосуванням платіжних доручень.
54. Облік безготівкових розрахунків чеками.
55. Облік розрахунків акредитивами.
56. Облік розрахунків платіжними вимогами-дорученнями.
57. Облік розрахунків платіжними вимогами.

58. Облік розрахунків за допомогою систем дистанційного обслуговування.

59. Облік коштів за операціями з емісії і видачі банківської платіжної картки.

60. Внесення коштів на картрахунки юридичних і фізичних осіб.

61. Бухгалтерський облік операцій з видачі готівкових коштів з використанням платіжних карток.

62. Організація обліку кредитних операцій.

63. Характеристика рахунків для обліку кредитних операцій банку.

64. Облік основної суми боргу за кредитними операціями банку.

65. Облік нарахування і сплати відсотків за кредитними операціями банку.

66. Облік сумнівних кредитів і безнадійних кредитів.

67. Класифікація кредитів за ступенем ризику.

68. Облік формування резервів під можливі втрати банків за кредитними операціями.

69. Використання позабалансових рахунків за операціями з кредитування.

70. Облік іпотечних кредитів.

71. Характеристика й основні риси обліку окремих кредитних операцій банку (кредитна лінія, овернайт, овердрафт, кредити, надані за операціями репо, факторингу і за врахованими векселями).

72. Види депозитів (вкладів) за суб'єктами ринку і за строковістю.

73. Пояснити відмінності депозиту від вкладу.

74. Облік залучення і повернення номіналу депозиту.

75. Облік нарахування і сплати банком відсотків за вкладом (депозитом), у тому числі капіталізації депозиту.

76. Облік активних міжбанківських вкладних (депозитних) операцій.

77. Облік пасивних міжбанківських вкладних (депозитних) операцій.

78. Бухгалтерський облік формування спеціальних резервів на покриття можливих втрат за розміщеними вкладками (депозитами) та за нарахованими доходами.

79. Облік сплачених банком відсотків за депозит (вклад) авансом.

80. Порядок обліку, зберігання і знищення бланків ощадних (депозитних) сертифікатів.

81. Облік випуску і погашення банком депозитних (ощадних) сертифікатів.

82. Класифікація цінних паперів і операцій з ними.

83. Облік операцій банку з акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку.

84. Облік придбання цінних паперів, переоцінки, нарахування доходів за цінними паперами.

85. Облік операцій банку з акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж.

86. Облік вкладень банку в боргові цінні папери з метою утримання в торговому портфелі й портфелі на продаж.

87. Облік операцій банку з борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення.

88. Облік зменшення корисності цінних паперів і формування резервів.

89. Облік реалізації цінних паперів.

90. Облік інвестицій в асоційовані й дочірні компанії.

91. Облік переведення цінних паперів з одного портфеля до іншого.

92. Облік цінних паперів власної емісії.

93. Облік цінних паперів власного боргу.

94. Класифікація операцій в іноземній валюті.

95. Характеристика рахунків для запису валютної позиції. Відображення в обліку доходів і витрат, нарахованих (сплачених) в іноземній валюті.

96. Характеристика рахунків лоро й ностро.
97. Поняття валютної позиції банку, її види, відображення курсових різниць у бухгалтерському обліку.
98. Облік операцій з придбання іноземної валюти за дорученням клієнтів.
99. Облік операцій з продажу іноземної валюти за дорученням клієнтів.
100. Облік операцій банку з готівковою іноземною валютою.
101. Облік операцій, які впливають на зміну валютної позиції:
- облік нарахування доходів (витрат);
 - облік придбання основних засобів за іноземну валюту;
 - облік формування резервів.
102. Особливості обліку операцій за внесками акціонерів до статутного капіталу банку в іноземній валюті.
103. Облік обмінних операцій банку в іноземній валюті.
104. Облік інших неторговельних операцій банку в іноземній валюті.
105. Облік торговельних операцій банку в іноземній валюті.
106. Облік строкових операцій в іноземній валюті.
107. Методи розрахунку реалізованого результату за операціями в іноземній валюті.
108. Облік операцій в іноземній валюті, які виконуються за дорученням клієнтів за рахунок валютної позиції банку.

Список використаних джерел

Основна

1. Банківські операції [Текст] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. - К. : КНЕУ, 2002. - 476 с.
2. Кіндрацька, Л. М. Бухгалтерський облік у банках України [Текст] / Л. М. Кіндрацька - К. :КНЕУ, 2001. - 636 с.
3. Герасимович, А. М. Облік і аудит у банках [Текст] / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін. - К. : КНЕУ, 2004. - 536 с.
4. Облік і аудит у банках [Текст] / за заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. - К. : КНЕУ, 2004. - 536 с.
5. Облік та аудит в комерційних банках [Текст] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича. - Львів: Видавництво «Фенікс», 2004. – 542 с.

Додаткова

1. Потоцкая, Е. Г. Основные направления комплексного анализа деятельности [Текст] / Е. Г. Потоцкая // Бухгалтерия и банки. - 2001. - № 7. - С. 9 - 12
2. Банковское дело [Текст] / Под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 1998. - 576 с.
3. Рудый, К. В. Финансово-кредитные системы зарубежных стран [Текст] / К. В. Рудый. – М. : Новое знание, 2003. - 301 с.
4. Примостка, Л. О. Фінансовий менеджмент банку [Текст] / Л. О. Примостка. - К.: КНЕУ, 2004. - 280 с
5. Тартановский, М.Д. Рынок ценных бумаг и его финансовые институты [Текст] / М. Д. Тартановский. - СПб., 1994. – 249 с.
6. Шарп, У. Инвестиции [Текст] / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли / М. : ИНФРА-М, 1998.- 1028 с.
7. Цифровий репозиторій ХНАМГ: [http:// www.ksame.kharkov.ua](http://www.ksame.kharkov.ua).
8. Неофіційний сайт КНЕУ : [http:// 6201. org.ua](http://6201.org.ua).

Термінологічний словник

Аваль — вексельне поручництво, гарантія платежу.

Авізо — офіційне повідомлення про здійснення операції зарахування, списання коштів, переказу грошей.

Акредитив — розрахунковий або грошовий банківський документ, який містить доручення однієї установи іншій здійснити виплату за рахунок спеціально заброньованих (депонованих) для цього грошових коштів.

Акцепт — згода на оплату або зобов'язання оплати платіжних документів у встановлений термін.

Акціонерний банк — банк, статутний капітал якого сформовано способом емісії та продажу певної кількості акцій.

Акція — цінний папір без визначення часу обігу, що засвідчує участь його власника в статутному фонді АТ та дає право на участь в управлінні й одержанні частини прибутку у вигляді дивіденду.

Баланс банку консолідований — бухгалтерський звіт, який включає операції не тільки банку як юридичної особи (зведений баланс), а й операції асоційованих дочірніх компаній і спільних підприємств банку.

Банк — особлива грошово-кредитна установа, яка діє на фінансовому ринку, акумулює тимчасово вільні грошові кошти й заощадження, надає кредити, здійснює грошові розрахунки, операції з векселями, іноземною валютою, випускає в обіг гроші та цінні папери, надає різні послуги фінансово-економічного характеру.

Банк-емітент — банк, який здійснює випуск у обіг грошових знаків, цінних паперів, платіжних карток.

Банківський лізинг — банк виступає в ролі лізингової компанії: купує необхідні машини, устаткування, інше майно на замовлення лізингоодержувача і здає їх йому за достовірною угодою в оренду.

Банківські інвестиції — вкладання коштів у рухоме і нерухоме майно, інтелектуальні цінності, цінні папери, що здійснюються

комерційними універсальними й спеціалізованими банками з метою одержання прибутку.

Банківські резерви — складова частина банківського капіталу, призначена для компенсації кредитів, повернення яких є сумнівним, і збитків від інших активних операцій банку, а також для страхування вкладів фізичних осіб.

Бенефіціар — вигодонабувач, особа, на користь якої укладають платіж, відкривають акредитив.

Валютна позиція — співвідношення між сумою вимог у певній іноземній валюті й сумою зобов'язань банку в цій самій валюті.

Виписка з банківського рахунка — документ, який видає банк його клієнту та відображає стан рахунка клієнта.

Витрати банку — сукупність витрат, пов'язаних з усіма видами діяльності банківської установи. До них належать: операційні витрати, в тому числі відсотки сплачені й витрати за операціями в іноземній валюті; витрати за операціями з цінними паперами; витрати на забезпечення діяльності.

Вклад — див. *депозит*.

Власний капітал — власні кошти банку, сукупність різних коштів, фондів, призначених для забезпечення комерційної і господарської діяльності банку та його фінансової стабільності.

Готівка — грошові кошти у вигляді встановлених у законодавчому порядку грошових знаків, що перебувають у обігу на території конкретної країни, використовуються для здійснення розрахунків юридичних і фізичних осіб між собою за товари, роботи, послуги.

Дата валютування — 1) дата поставки строкового депозиту цінного папера, валюти в конверсійній операції; 2) дата, з якої кошти надходять у розпорядження бенефіціара.

Депозитарій цінних паперів — банк чи інша юридична особа, яка здійснює діяльність на ринку цінних паперів, пов'язаних з веденням

реєстрів акціонерів, наданням послуг щодо зберігання цінних паперів, реєстрації операції з ними.

Депозити — грошові суми чи цінні папери, передані фізичним чи юридичним особам, банківським установам для зберігання на певних умовах.

Депонування коштів — внесення грошових сум, цінних паперів і інших цінностей на збереження в кредитні та інші установи.

Дисконт — відсоток знижки, що стягується банком за облік цінних паперів.

Дохід банку — сукупний дохід від усієї активної діяльності банківської установи. Включає доходи: від операційної діяльності; операцій з цінними паперами; від неопераційної діяльності; інші доходи.

Еквайринг — діяльність банку, яка включає в себе проведення розрахунків з підприємствами торгівлі (послуг) за операціями, здійсненими власниками платіжних карток і виконання операцій з видачі їм готівки.

Емісійний дохід — дохід, отриманий емітентом від випуску в обіг грошових знаків і цінних паперів

Емітент — будь-який орган чи організація, банк, компанія, які відповідно до чинного законодавства здійснюють емісію, випускають у обіг гроші, цінні папери (акції, облігації), платіжно-розрахункові документи, а також пластикові картки.

Застава — в цивільному праві один з видів забезпечення виконання боргових зобов'язань. На підставі застави кредитор (утримувач застави) має переважне право перед іншими кредиторами в разі невикористання боржником (заставадавцем) забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставного майна.

Інкасація — збір і транспортування спеціалізованими державними і недержавними структурами грошової готівки й цінностей, доставляння їх

від кас підприємств, організацій, установ до кас банків і кас інших організацій, і навпаки.

Іпотечний кредит — довгострокові позики під заставу нерухомого майна, яке є власністю позичальника.

Капітал — сума грошей, коштів; сукупність ресурсів, які використовує підприємство; початкова сума коштів для підприємницької діяльності; нагромаджені матеріальні ресурси та інші цінності, результат минулої і засіб для майбутньої виробничої, комерційної діяльності.

Капіталізація прибутку — спрямування частини прибутку на збільшення капіталу підприємства, фірми, перетворення прибутку на капітал.

Кліринг — система безготівкових розрахунків між країнами, підприємствами, банками за товари, цінні папери й послуги, що базується на зарахуванні взаємних вимог і зобов'язань.

Комісійна винагорода — плата, яка стягує банк з клієнта за виконання певних банківських операцій за його дорученням.

Кореспондентський рахунок — рахунок, на якому відображаються розрахунки банком за дорученням і за рахунок іншого банку на основі укладеного кореспондентського договору. Кореспондентські рахунки поділяють на два види: рахунок ностро (наш рахунок у вас) і рахунок лоро (ваш рахунок у нас).

Кредитний портфель — сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання доходу.

Ліквідність банку — здатність банку вчасно й цілком виконувати свої поточні зобов'язання, задовольняти вимоги вкладників і попит позичальників.

Ліміт каси — граничний розмір залишку готівки в касі підприємств, організацій, установ і інших суб'єктів господарювання.

Непроцентні витрати банків — витрати, що не пов'язані зі сплатою процентів за залученими коштами банків. Складаються з витрат:

комісійних, господарських; на утримання персоналу й основних засобів; пов'язаних з проведенням операцій чи наданням послуг і функціонування банку, а також обов'язкових платежів, оплати телекомунікації; відрахувань у резерви.

Непроцентні доходи банків — надходження від проведення активних операцій, не пов'язаних з нарахуванням процентів, за надання послуг клієнтам і за здійснення операцій, безпосередньо не пов'язаних з банківською діяльністю.

Номінал — вартість, що її вказують на грошових знаках, акціях, облігаціях і інших цінних паперах.

Облігація — один з найпоширеніших видів цінних паперів, боргове зобов'язання емітента, за яким власники, кредитори отримують дохід у строки і в порядку, визначені умовами емісії.

Обліковий відсоток — плата, яку беруть банки за надання в кредит грошей способом купівлі (обліку) векселів, цінних паперів, купонів, облігацій і інших боргових зобов'язань до настання термінів оплати за ними.

Обов'язкові резерви банків — кошти банків, які вони зобов'язані зберігати на своїх кореспондентських рахунках у центральному банку відповідно до встановлених законодавством нормативів як забезпечення певних видів діяльності.

Овердрафт — особлива форма короткострокового кредиту, який надають способом списання коштів з поточного рахунка клієнта понад суму кредитного залишку (перевищення кредиту), внаслідок чого на цьому рахунку утворюється дебетове сальдо.

Овернайт — 1) надані і отримані кредити й депозити строком не більше від одного операційного дня без урахування невикористаних днів банку; 2) угода на строк до наступного дня.

Операційний день банку (ОДБ) — складова інформаційної системи банку, що використовується для автоматизації банківської діяльності з метою підвищення ефективності процесу управління банком.

Підкріплення касове — поповнення залишків готівки в оборотних касах регіональних управлінь НБУ й операційних касах банків для забезпечення безперебійних видач готівки з кас банків.

Платіжне доручення, доручення на оплату — письмове розпорядження платника, власника розрахункового чи іншого рахунка банку, що його обслуговує, про списання з його рахунка зазначеної суми і перерахування її на рахунок одержувача коштів.

Позабалансові рахунки — рахунки бухгалтерського обліку, на яких у банках обліковується: вимоги й зобов'язання банку, які можуть виникнути в майбутні періоди та за якими він несе ризики; документи й цінності, які не належать ні до активів, ні до пасивів банку; операції з приватизації.

Портфель цінних паперів (інвестиційний портфель) — набір, сукупність різних видів цінних паперів, якими володіє конкретний інвестор

Поточний рахунок — рахунок, який відкривають банки юридичним і фізичним особам для зберігання грошових коштів і здійснення розрахунків з іншими юридичними й фізичними особами.

Прибуток банку — перевищення доходів банку над витратами (різниця між ними) до сплати податку на прибуток.

Пролонгація кредиту, боргу, векселя, позики — перенесення, подовження строку дії кредиту, повернення боргу, оплати векселя, погашення позики.

Репо, угода про зворотне викуплення — фінансова операція продажу на ринку фінансових активів, цінних паперів з дальшим викупленням цих активів.

Рефінансування — погашення давнішої державної заборгованості новою, способом заміни короткострокових зобов'язань, довгостроковими за допомогою випуску нових позик (нових цінних паперів).

Система електронних платежів НБУ (СЕП) — загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами на території України з застосуванням електронних засобів, приймання, передавання, оброблення і захисту інформації як за дорученнями клієнтів банків, так і за зобов'язаннями банків один перед одним.

Собівартість банківського продукту — сукупність витрат банку, пов'язаних з проведенням операції чи наданням послуги. Витрати розраховують на одиницю продукту, тобто на здійснення однієї операції чи надання послуги одному клієнту за період часу, коли реалізувались певні банківські продукти.

Спот — біржова чи позабіржова угода про продаж товару або валюти, яка передбачає негайну оплату чи поставку.

Статутний капітал, статутний фонд — початкова сума капіталу, сукупність матеріальних і грошових коштів, які надають засновники в постійне розпорядження створюваного підприємства, банку.

Факторинг — різновид торгово-фінансових операцій, пов'язаних з кредитуванням оборотного капіталу клієнта (постачальника), придбанням банками права вимоги щодо виплат за фінансовими зобов'язаннями, скупленими в різних суб'єктів господарювання.

Фондовий ринок, ринок цінних паперів — сфера торгівлі фінансовими ресурсами, пов'язана з передаванням прав власності на майно (фонди).

Форвардний контракт — угода між двома учасниками ринку про продаж (купівлю) фінансових активів (цінних паперів, іноземної валюти) з поставкою в обумовлений час у майбутньому і на визначених умовах, з фіксацією цін такого продажу (купівлі) під час укладення форвардного контракту.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до виконання практичних завдань
з курсу

«ОБЛІК У БАНКАХ»

(для студентів 5 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)

Укладачі **ПЕТРОВА** Валентина Федорівна,
РОДЧЕНКО Світлана Сергіївна

Редактор *З. М. Москаленко*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2010, поз. 485 М

Підп. до друку 02.06.2011 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,8

Зам. №

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12. 05. 2011 р.